

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Égész évre	16 kor. — fill.
Negyedévre	4 „ — „
Helyben házhoz hozva:	
Égész évre	20 kor. — fill.
Negyedévre	5 „ — „
Vidékre postán szállítva:	
Égész évre	24 kor. — fill.
Negyedévre	6 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, aug. 29.

Magyar gazdák közgyűlése.

Október elsején, mikor a katonák bevonulnak, felvonulnak az országos magyar gazdaszövetség tagjai is Kassán tartandó kongresszusukon s megmutatják az egész ország előtt, hogy kik a magyarság érdekeinek igaz katonái?

A liberális lapok egy része hallgatással mellőzi, más része pedig mérges ki-rohanásokkal támadja meg ezt a kongresszust, a sajtónak kisebbsége az, mely őszinte örömmel üdvözli őket Felső-Magyarország fővárosában, nemzeti fontosságának ismerve el a magyar gazdaszövetség kongresszusát.

Ezt a nemzeti fontosságot eléggé mutatja az a körülmény, hogy a magyar állam túlnyomólag földművelő állam és így méltó, ha a földműveléssel foglalkozó osztályt nemzeti szempontból első helyre vesszük. De még azonfelül különösen emeli fontosságát az a körülmény, hogy a kongresszus *ki fogja terjeszteni gondját az egész magyar középosztály helyzetének javítására.*

Nem csak a gazdák vannak nálunk kétségbeesztő helyzetben. Velük együtt roskad terhei alatt a városi intelligencia is. S ebben a válságos állapotban egymásra találtak a városi értelmiség és a gazdaközönség: ott lesz találkozásuk a Felvidék fővárosában.

Ki ne várna eredményeket ettől a kongresszustól, melyen a magyarság leg-

kiválóbb erői fogják összemérni fegyverüket az ellenük törő mostoha sorssal?

Reméljük, a kongresszust nem fogják visszariasztani egyes lapok bolond gombái holmi reakzionárius és szűkkeblű szomorkodásokról. Olyan tárgyakat tűzött ki műsorára, a melyeket az egész ország érdeklődéssel fog kísérni; ennek megvitatásánál ne vezesse őket más, mint a becsületesség és a magyar haza érdeke.

*

A kongresszusra vonatkozólag a Magyar Gazdák Szemléje a következő érdekes cikket közli:

Szövetségünk október elsejére Kassára, Felső-Magyarországnak e szép és jelentékeny városába hívja nemcsak a Fölvidék, hanem az egész ország gazdáit. Sőt nem csupán a gazdákat, hanem mindazokat, a kik az új, igazán nemzeti gazdasági politika érdekében tenni hajlandók. Éppen a Felsővidék középpontjában, a kivándorlás és szétomló középosztály romjai között nem igen fog akadni, mert nem is igen akadhat, a ki ezeknek a törekvéseknek jogsultságát tagadhatná s tőlük támogatását — ha ad valamit a hazafiságra — elvonhatná.

Évekkel ezelőtt már látott és hallott bennünket Kassa és ha nem mutathattunk akkor reá kiváló és közvetlen sikerekre, az agrár-eszmék mai ereje, térfoglalása és terjedő népszerűsége olyan uttörő gyűlések nélkül, mint a kassai, nem igen lett volna elérhető. Biztunk a nemes és önzetlen törekvések sikerében akkor is és még inkább bizunk ma, a midőn az erdő sikerek, az emelkedő erkölcsi érzék, a gazdaszövetség fejlődő öntudata s a solidaritásnak fősarjadó érzése mind biztosíték nekünk arra

nézve, hogy az irány, a melyben elindultunk helyes.

Jó tudni azt is, hogy a magyar agrármozgalom vezetői Párisban a magyar földművelési miniszter mellett mily kitüntető figyelemben részesültek s mennyire méltányolják a Seine mellett is azt a munkásságot, melyet a merkantilizmus visszaélései ellen évek sora óta folytatunk. Zselénszky Róbert gróf idevágó dolgozatai s meggyőződésének férfias ereje olyan elismerésben részesültek, minő közgazdasági téren magyar írónak ritkán jut osztályrészül. Az alakítandó nemzetközi agrárszövetség körül is maguk a francziák nagy súlyt helyeznek a magyarok közreműködésére és kívánják azt.

A kassai kongresszus tehát már eredményekre tekinthet vissza s ez talán sarkalni fogja azokat is, a kiknél a kötelesség szava nem elég erős a közömbös téletlenség megtörésére.

A kongresszus főtétele a középosztály megmentése lesz; de nem csupán a vidéki középosztályé, a sokat emlegetett gentryé. Szóba fog kerülni a városi középosztály helyzete, tárgyalni fogjuk, ha nem csalódunk először, a hanyatlás okait, fejtegetni az orvoslás eszközeit. Tesszük pedig ezt azért, mert előttünk nem egyoldalú osztályérdek lebegnek, hanem az egész nemzet emelkedése, boldogulása az ideal. Ezzel az állásfoglalással szemben nehéz lesz elhithetni a gondolkodókkal, hogy reactionariusok és szűkkeblűek vagyunk.

Reactionariusok, mikor a nemzeti fejlődés alapjait akarjuk lerakni; önző osztályérdek harcossai, mikor a nagybirtok jóformán szóba sem kerül, hanem törjük fejünket azon, mit és hogyan kell tenni a középbirtokosság, a városi elemek és a parasztságért. Eddig a magyar po-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Svájcz és az idegen forgalom.

Irtá: Dr. Bozóky Géza.

A nyáron beutaztam Svájc legnagyobb részét. Volt alkalmam megbámulni a Rigi-Kulm tetejéről a naplementét, megnéztem Interlakenből a Jungfraut, Genfből a Mont Blancot, megcsodáltam Gotthard vasut páratlan vidékét, sétálgattam Bern középkori árkaos utcáin, láttam Freiburgban a szédtő mélység felett lebegő két függő hidat, a lausannei nagy viaductot és a Lord Byron halhatatlan lantja által megénekelt chilloni várat; a neuchateeli vár plateaujáról gyönyörködtem a város remek panorámájában, az azurkék vierwaldstädti kristálytisza vízében izmos svájci csolnakos röpített a Tell Vilmos kápolnája felé, a thuni tó partjáról szemléltem a haragos kék vízben visszautkröző búske vár karsu silhonette-jét, melyről azt mondják a svájciak egy lefordítatlan német szójátékban, hogy:

»Nichts Shun ist schön,
Thun ist aber schöner;«

Végig jártam Baselt, Winterthurt, St. Gallent, Zürichet és a turisták paradicsomát: Luzernt. A felejthetetlen és világhírű Brünig vasutal mentem Brienzből — Luzernig. Voltam Altdorfban, hol épen az idén az oberammergani

passio játékok hírnevével versenyző Tell előadások vannak, láttam a Pilatus hegyet, a Viege—Zermatt-i vasutat, s a Mont Corvin égbe nyúló hófehér csucsat és nem győztem betelni a schaffhauseni vizesés elragadó képével. Svájc nem nagy. Négy-öt hét alatt kényelmesen beutazhatni az egészet, a nélkül, hogy sietni kellene s a nélkül, hogy mindent meg ne nézhessünk.

Kétségtelen dolog, hogy Svájc olyan természetes szépségekkel vagy megáldva, melyek a világ végéig vonzani fogják a turistákat s vonzanak még azon esetben is, ha nem talál-nának mindenütt pazar fényűzéssel berendezett szállodákat, ha nem hasitanák fürge gőzhajók a svájci tavak vizeit, ha nem hálóznák keresztül-kasul az egész Svájczot a bámulatos-nál-bámulatosabb vasuti vonalak, s ha folytonos életveszély közepette kellene is megmászni a Jungfraut, nem pedig egy kényelmes vasuti kocsiban jutni fel a tetejéig. Svájc kopár szikla hegyei és örökös hófedte csucsei jobban jövedelmeznek a svájci népek, mint a legszebb arany kalászos buzaföldek.

Ez a kicsiny s szabadságszeretetéről híres nép már régóta felismerte, hogy óriási hegyeiben aranybányák rejlenek, csak ki kell azokat aknázni s hozzá még az a jó, hogy ezek a hegyek nem nyers állapotban termelik a sápadt aranyat, hanem szépen kivert csengő pénzdarabokban, melyeket nem a kemény sziklák közül kell kibányászni, hanem a turisták duzzadt er-

szényeiből. — Svájcnak azon kellett lenni, hogy minél nagyobb idegen forgalmat teremtsen, mert Svájc nem a magáéból, hanem csaknem kizárólag az idegenekből él. És Svájc ezt az idegen forgalmat megteremtette, még pedig olyan bravuros és olyan ügyes módon, hogy e tekintetben szinte páratlan a világon. A turisták száma évről-évre rohamosan emelkedik. Az alig néhány ezer lakosa Luzern városában megforduló idegenek száma például évenként meghaladja a háromszázezeret s lassankint oda jutnak, hogy Svájc összes hegyeire villamos vasutak fognak felvezetni és keleti kényelemmel berendezett 5—6 emeletes szállodák fényes ablaksorai fogják bevilágítani azokat a hegytetőket, hol eddig legfeljebb a kecskepásztorok fából összetakolt kunyhói állottak.

De hát Svájcban meg is becsülik az idegeneket s mindenféleképp gondoskodnak róla, hogy jól érezze magát s ezen czéliből sok olyan intézményt léte itettek, melyeket Magyarországon is nagy haszonnal lehetne utánozni.

Igy például Svájc összes nagyobb városai-ban tudakozódó irodák vannak felállítva, hol az idegen mindenről a legkimerítőbb tájékozást nyeri — teljesen ingyen. E mellett a pazarul illusztrált, fényesen kiállított és praktikus tanácsokat tartalmazó füzeteket, leírásokat és térképeket kapunk mind azon helyekről, hová menni szándékozunk. Megkapjuk minden svájci város utmutatóját, tervrajzát, szállodáinak jegyzékét és üzleteinek címét. Mindet

litika a nagyokat és erőseket támogatta, arra törekszünk, hogy ezután másként legyen. E törekvéseinkben nemzetünk legjobbjainak példája mutat nekünk utat.

»Nem az a kérdés,« mondjuk Kossuth Lajossal, »haladjunk-e avagy megálljunk? Ezt eldönté a Mindenható, mikor a világot teremtette, hanem az, hogy mit és miként? . . . Nem mind javítás azonban, mi egyes érdekeknek hizeleg, tartós csak az, mely igazságosan épült, valódi szükségén segített s a nemzet életéből önként fejtett ki . . . Meg kell vitatni ezélt és eszközöket, dolgot és módokat, minden oldalról s ha ekkor elkövetkezik a törvényhozás ideje, áldásdus leend minden törvény, mert egy-egy szocialis meggyőződést mondott ki. A törvény, mely ekként született, mindenekelőtt jogszerű leend, mert hiu bölcsesség az, melyet a jog tekintete nem vezet; de a jogszerűség határai közt követni fogja a józan politika sugallásait és nem felejtendő, hogy a századokon át emelkedett országépület roppant boltjainak árnyékában millió élet, millió érdek nyugszik, mely az igazság mellett gyöngéd figyelmet s kimélelet is követel.«¹

¹ Pesti Hírlap 1841. 1. sz.

Radikális ifjak.

Addig jár a korszak a kutra, míg eltörik. Az egyetemi ifjak u. n. radikális pártja is addig ölelgette szívére a lipótvárosi korifeusokat, míg gyenge életének fonalát megszakította Ponor *Thewrenk* Emil egyetemi rektor legújában kiadott közleménye, mely a budapesti egyetem tanácsának határozatát közli.

A tanács ebben a határozatban, mint tegnap távirataink között már közöltük, felosztatja a radikális-pártot, az annak körébe tartozó egyetemi polgárokat komolyan megróvja s végül a főkolompókat: *Weiler* Ernő, *Detsy* István és *Silberstein* Ötvös Leó joghallgatókat az egyetemről két félére kizárja.

Persze ez a határozat szemet szurt a liberális lapoknak s elkeseredetten rontanak neki az egyetemi tanácsnak és P. Thewrenk rektornak. Nem veszik figyelembe, hogy a tanácsnak nemcsak joga, de kötelessége is min-

den, az egyetemen alapszabályok nélkül működni akaró egyesületeket felosztatni, különösen akkor, ha ez az egyetemi jellege dacára választmánya többségét nem egyetemi ifjakból alkotja meg. Nem jut eszükbe, hogy az egyetemi ifjuság körében elharapódzott veszélyes pártoskodási hajlam konkolyát a radikális-párt hinteggette el s mikor ezt a pártot szétugrasztják, akkor voltaképpen az egyetem komolyságát, a tanítás és tanulás sikerét mentik meg.

Persze, van e jeles pártnak egy tulajdonsága, mely őt némely körökben nagyon kedvessé teszi: hogy a lipótvárosi eszméket meglehetősen rokonszenvvel kultiválják. Ezt a rokonszenvet leplezi a radikális szó. Hogy most ez a határozat lerántotta a leplet a jeles pártól, hogy meglehetősen radikálisan bántak el velük, ez okozhat elkeseredést a Lipótváros köreiben. Elkeseredésüket értjük is, fogadják érte részvétünket, de már — bocsánat — az egyetemi tanács végzését mégis egészségesebbnek tartjuk a magyar ifjuságra nézve minden liberális lármázásnál.

Párbaj-mánia ellen.

Ausztriában történt egymás után több eset, hogy a tisztí becsületbiróság a kardbojtra érdemtelennel találta mindazokat, a kik nem hajlandók azt a kardot kezükbe venni s övíg levetközve szembe állani egy másik éles karddal. Volt köztük gróf, márk, tiszt és önkéntes, a kikre most mindre rá van sütvé a bélyeg:

— Nem vagy méltó a király kardbojtiát viselni!

És a hadseregnek ez a kemény határozata irányadó a polgári körökre is. Itt is kénytelenek kiadni a jelszót:

— A ki nem párbajozik, nem lehet védve a becsülete.

Hiába minden okoskodás, hiába minden érvelés. A hadsereg szól, a czipil engedelmesen fejet hajt rá. A ki szembe mer szállani vele, azt kiveti a tisztikar, lenézi a polgári társadalom.

Ezért nagyon üdvös az a mozgalom, mely most éppen osztrák körökből indul ki. Fején

találják a szöveget, mikor egyenest a hadseregben akarják a párbaj kérdését másképpen megoldani, mert akkor biztos a polgárság véleményének átalakulása is. Népgyűléseket fognak tartani mindenfelé a katonai becsületbiróságok határozatai ellen, folyamodást intéznek a királyhoz, mint legfőbb hadurhoz, a mozgalmat megindítják a legközelebb összeülő birodalmi gyűlésben is és belevonják a tevékenységbe a tábori apostoli vikáriust is.

A román-bolgár háború.

Romániai politikai körökben beszélnek, hogy Ausztria és Magyarország intéző köreinek régi eszméje, hogy *Románia egy európai mandátum alapján vonuljon Bulgáriába a rendfontartására*, — most ismét fölszínre került és esetleg be is válhatik.

Románia nagyobb városaiban, ugymint Krajovában, Galacon, Brailában, R.-Saratban, Bacauban, Rosioriban és Tecuciban külön istentiszteletet tartottak Mihajleanu, a meggyilkolt tanár lelkiüdvéért és azután nagy meetinget tartottak. A hét meeting szónokai igen háborus szellemű beszédeket mondtak és a tizezrekre menő gyűlések sok háborus szellemű táviratot küldöttek Sinajába a királynak. Bukarestben is istentiszteletet tartanak Mihajleanu lelkiüdvéért, amelyet nagyszabású demonstrációk fognak követni.

Román ellenzéki körökben rossz néven veszik a kormánytól, hogy míg Bulgária határvárosaiból minden órában nagy csapatmozgósítási hírek érkeznek — a kormány nem tesz absolute semmiféle előkészületet. Erre a kritikára a vezérkar második főnöke, Bratianu tábornok a következőket felelte:

— Akik így beszélnek, nem ismerik a román hadsereg organizációját. Mert mozgósítási tervünk már évek óta úgy van megállapítva, hogy negyvennyolc óra alatt egész béke létszámunkat, tehát 70,000 embert a határon összpontosíthatjuk. Munciziónk teljes s kitűnő állapotban van; közlekedési utaink pedig a Dunáig nagy számban és a legjobb karban vannak. Nincs tehát mitől tartanunk.

teljesen ingyen. Svájczot Bädicker nélkül is bejárhatjuk, mert ingyen kapunk mindenütt utleirást és utmutatót, s ha kiolvastuk, eldobhatjuk, nem kell vele terhelni a bőröndöt.

Azután hogy tudják reklamizálni az egyes helyeket. Európa összes országaiban minden vasuti állomáson, vendéglőben, sörházakban ott látjuk azokat a szép színes hirdetések, melyek a Pilatus-vasutat, Interlakent, ezen vagy azon svájci várost hirdetik és pedig olyan olcsó árak mellett, hogy e mellett a mi magyar fürdőink bátran elbujhatnak, hol nyáron egy tisztességes szobát 3—4 forinton alul nem kaphatunk; míg Svájczban ugyanannyi frankot fizetünk érte.

Amerikában nem voltam, de azt hiszem, ott is hasonló módomban hirdetik Svájcz szépségeit, erre következtetek legalább abból a sok amerikaiból, kik nyaranta ellepik Svájcz minden részét.

Azután milyen olcsó Svájczban az utazás! Mesze felülmúlja a mi zóna-rendszerünket.

Korántsem akarom ez utóbbit gáncsolni, mert ezzel meg mi előzünk meg számos európai országot, de hát a svájci u. n. előfizetési rendszer mégis praktikusabb. Egy 15 napig érvényes ilyen vasuti jegy ára III. osztályon csak 30 frank, tehát naponként nem egészen egy forintba kerül s ezért utazhatunk reggeltől éjjelig Svájcznak csaknem összes vasutain, kivéve egy néhány hegyi vasutat, melyek az újabb időkben készültek s melyek több millióba

kerülvén, még néhány évig magasabb díjszabás mellett kénytelenek üzletüket vezetni. Azonban ezen hegyi pályák is 25—50% díjmersékletben részesítik az »előfizetési jegyek« tulajdonosait, kik arcképes igazolványok előmutatása mellett váltják meg olcsó jegyeiket. A második osztály 6 frttal drágább, az első pedig 12 forinttal.

Csak az a kár, hogy a szabad podgyász sulya csupán 10 kilogr. lehet s az ennél nehezebbekért külön kell fizetni.

Természetes azután, hogy ilyen olcsóság mellett koloszális vasuti forgalom fejlődött ki. A svájci városok egymás után szebbnél-szebb, nagyobb-nagyobb vasuti pályaudvarokat kaptak s nem ritkaság, hogy 4000—5000 lakosú városokat a mi budapesti központi pályaudvarunk nagyságát megközelítő pályaudvarai vannak. Micsoda élénkség van ugy nyár derekán például a zürichi, luzerni vagy berni pályaudvarban! A világ minden részéből ide tóduló turisták szünet nélkül érkeznek és távoznak.

Hallani itt mindenféle nyelveket, de legtöbbet az angolt. A svájciak meg is becsülik Albion fiait, mert a felirások a pályaudvarokon mindenütt angol nyelven is ott díszelnek, a legutolsó svájci szálloda portása is folyékonyan beszél angolul s az éttermek, kávéházak telve vannak angol lapokkal.

A vasutak nagy olcsósága s az ez által előidézett nagy idegen forgalom szükségszerűen óriási postaforgalmat és eredményezett, mely

évről-évre nő mint egy alpesi lavina hógörgetegje. — Ha nem is olvasnánk statisztikai adatokat e nagy forgalomról, fogalmat szerezhettünk arról, ha belépünk Zürich vagy Basel főpostáiba. Modern nagy épületek ezek mind, a legpraktikusabb berendezéssel. A levél feladási osztálynál apró asztalok vannak elhelyezve, melyeken tinta, penna, itatóspapír és távirati úrlapok találhatók, hogy a közönség mindjárt a postán megírhasa leveleit. Ez a rendszer nálunk Budapestet kivéve alig egy-két helyen van megvalósítva. Nagyváradon például az új főpostán apró vagdalt nádpálcákba dugott pennákat találni csak s az itatóspapírt — a porzó helyettesíti. — Asztalról szó sincs!

Mindez csekélységnek látszik, pedig valójában a közönséget sok bosszuságtól menti meg s nagy kényelmére szolgál.

A svájci városoknak érdekes jellemvonása az is, hogy az utcákon a muzeumok, képtárak, vagy bármiféle nevezetesség felé vivő irányban jelző táblák vannak kifüggesztve, melynek segítségével az idegen könnyen és biztosan rátalál mindenre vezető nélkül is.

Hogy ennek is mennyi praktikus haszna van, azt leginkább az tudja méltányolni, ki más külföldi városban néha csaknem óra hosszat kénytelen keresgél, míg végre rátalál a keresett épületre.

Másik nem kevésbé gyakorlati dolog a svájci városok utczáin lépten-nyomon található sok közút, melyekből éjjel-nappal folyik a

Uzsora és kivándorlás.

Ez a két dolog tudvalevőleg szoros összefüggésben van egymással. A kivándorlás ott ilt nemzetpusztító arányokat, ahol az uzsora szabadon garázdálkodva, tönkreteszi a kisbirtokost, koldusbotot ad a föld népe kezébe. Tanubizonyosság erre az elnéptelenedett Felső-Magyarországnak. Ez a két körülmény már korábban erélyes akcióra készítette a kormányt. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter *Egán* Edét küldte ki a hazafias ruthének megmentésére, aki tiszteltreméltó, lelkes buzgalommal — az uzsorások barátainak támadásai dacára — sikeresen oldja meg nehéz feladatát. A belügyminiszter a csendőrséget utasította az uzsorás szövetkezetek megdöbentő visszaéléseinek kinyomozására. Ez akciónak folytatásaként a földmívelésügyi miniszteriumban most nemcsak a telepítési törvényjavaslat előkészítésén dolgoznak, de a kivándorlás megszüntetésének kérdését is alaposan tanulmányozzák. Az igazságügyminiszteriumban szintén szorgosan folyik a munka az uzsoratorvény módosítása, illetve szigorítása tárgyában. Mind a két munkának alapja Egan Ede földmívelésügyi és Sélley Sándor belügyminiszteri tanácsosok a Felvidéken szerzett tapasztalataik alapján készült külön-külön emlékirata.

A kivándorlás szomorú és veszélyes növekedéséről beszélnek a következő számok is:

Előttünk fekszik a II. negyedév elszomorítóan gazdag eredménye is — közöljük okulásul ezt is, — közöljük, mert talán a sebnek leplezetlen feltárása leghamarább rávezet az orvoslás módjaira. Az országos statisztikai hivatal három legutolsó füzete szerint a kivándorlás volt:

	Magyarországból	Horvát-Szlavonországból	Összes
Április hóban	7.062	4.697	11.759
Május >	8.134	3.435	11.569
Junius >	9.113	2.041	11.151
Összesen:	24.309	10.173	34.482

Ezzel szemben a népszaporodás:

	Magyarországban	Horvát-Szlavonországban	Összes
Április hóban	11.351	2.357	13.784
Május >	12.730	2.818	15.548
Junius >	16.992	2.926	19.918
Összesen:	41.073	8.141	49.214

A kivándorlók számát a népszaporodás tehát mindössze 14.732-vel mulja felül, vagyis a II. negyedév eredménye még kedvezőtlenebb, mint az első negyedé. A kivándorlás megemészti a népszaporodás 62 százalékát.

Nem lesz érdektelen megemlítenünk azt se, hogy — Horvátországot nem számítva — a

legtöbbször vándorolnak ki Erdélyből s a felvidéki megyékből, tehát az országnak gazdaságilag legjobban sújtott részeiből. Ez adja meg a kulcsot az orvosláshoz.

A királygyilkos pöre.

Brescinek, Umberto olasz király gyilkosának az ügyében ma kezdődött meg a végtárgyalás *Milanóban*.

Nagyon természetes, hogy e tárgyalás iránt az olaszoknál óriási az érdeklődés és már napok óta mindent elkövettek, hogy jegyet szerezzenek a tárgyalási terembe. A törvényszéki elnök azonban a jegyek osztogatásában nem volt valami bőkezű és azt az udvariatlan újítást csinálta meg, hogy — nőknek egyáltalában nem adott jegyet.

Minden intézkedés megtörtént, hogy a végtárgyalás nyugodt, sima lefolyású legyen. Az természetes, hogy az ítélet a lehető a legkéményebb lesz, melyet az olasz törvények megengednek és maga a királygyilkos is tisztában van helyzetével, a mit elárult tegnap, mikor az egyik védőjének, Martelli ügyvédnek azt mondta:

— Tudom, hogy szerepe igen hálátlan lesz.

A végtárgyalásról adjuk a következő távirati jelentéseket:

Milano, aug. 29. (Saját tud. távirata.) A milanoi esküdtszék előtt ma kezdődött meg a végtárgyalás a monzai királygyilkos ügyében. *Gatti* lovag törvényszéki elnököt napok óta ostromolják jegyekért és a külföldről is rengeteg számban érkeztek idegenek, annak reményében, hogy valami uton-módon bejuthatnak majd a tárgyalási terembe, a melynek azonban ötvenszer olyan nagynak kellene lennie, mint a milyen, hogy befogadhassa mindazokat, a kik tanui szeretnének lenni a szenzációs végtárgyalásnak. *Gatti* elnök azonban, már csak a tárgyalás nyugodt, zajtalan lefolyása érdekében is aránylag igen csekély számban adott ki jegyeket, különös figyelemmel a hírlapírókra és ügyvédekre.

Persze a nők is nagy számban rohanták meg az elnököt jegyekért, de ő azt felelte nekik:

— Hölgyeim, nőknek nincs keresni valójuk a tárgyalási teremben. Ha kíváncsiak, majd olvassák el a hírlapok tudósításait!

Milano, aug. 29. (Saját tud. táv.) Brescit az elmúlt éjjel szigorú őrizet alatt kísérték a börtönből az esküdtszéki épületbe. Minthogy senki sem tudta, hogy az átszállítás még az éjjel megtörténik, az épület előtt csak kis ember csoport verődött össze és az örök azt is távol tartották.

A börtönőrök mellett tüzéreknek is végeznek őrségi szolgálatot, alaposan ügyelvén arra, hogy merénylet ne történhessék. Az épületet és környékét a leg gondosabban átvizsgálják, sőt még azt is megnézik, ha vajjon az esküdtszéki épület nincs-e aláaknázva? E nagy óvatosságnak kétségtelen okai azok a *névtelen levelek*, melyeket *Gatti* elnök már napok óta kapott s a melyekben az *anarkisták kijelentették, hogy a házat légbe fogják röptíteni*. Minden intézkedés megtörtént, hogy ez a fenyegetés ne legyen megvalósítható.

Merlino római ügyvéd, a kit Bresci kért föl védőnek, még tegnap érkezett Milanoba és azonnal fölkereste a kamara által kirendelt védőtársát, Martellit.

Milano, aug. 29. (Saját tud. táv.) Azt hiszik, hogy a tárgyalás már holnapra be lesz fejezve. Összesen tizenöt tanu van beidézve, tiz az államügyész, öt pedig a védelem részéről.

Az államügyész tanui közt vannak: *Avogadro di Quinto* tábornok, Umberto király főhadsegéde, *Braccio* udvari marsall, egy *Rossi* nevű özvegyasszony és Bresci volt házigazdája, *Ramella*, a kik előtt Bresci többször hangoztatta, hogy a királyt el fogja pusztítani.

A vádhatóságot a tárgyaláson *Riccinti* főállamügyész képviseli.

Milano, aug. 29. (Saját tud. távir.) Reggel 9 órakor gyűltek össze a tárgyaló terembe. Először az esküdteket sorsolták ki, a mikor a tárgyalás megkezdődött.

A tárgyalás elején *Merlino* ügyvéd, *Bresci* védője a tárgyalás elnapolását kérte, azzal indokolván kérését, hogy oly rövid idő alatt nem volt alkalma áttanulmányozni a bűnügyet.

Az esküdtszék *Merlino* kérését elutasította.

A tárgyalás.

Milano, aug. 29. (Saját tud. táv.) A vádlevél olvasása alatt *Bresci* egész közönyösen nézi a tárgyaló teremben megjelent közönséget. Miután a vádlevellet olvasták az elnök a következő kérdéseket intézte a gyilkoshoz:

Elnök: Miért követte el a gyilkosságot?

Bresci: A gyilkosságra még szicíliai és milanoi események után határoztam el magamat. Bosszút akartam állani a nép és a magam nyomorán.

Elnök: Voltak e bűntársai?

Bresci: Nem! Bűntársaim nem voltak! Egyedül, mások tanácsa és biztatgatása nélkül követtem el tettemet.

Beismeri, hogy a czéllövésben gyako-

kristálytisztá és legtöbbször jég hideg forrás viz. Ezek a közkutak rendszeren csinos és művészi kivitelű szobrokkal vannak felszerelve úgy, hogy például Bernben a város egyik látványosságát képezik.

Nagy mértékben emeli a kereskedők üzleti forgalmát az, hogy az utcaszegleteken beüvezett keretekben ki van függesztve az azon utcában található összes czégek czime és hogy mit árulnak.

Ez a rendszer különben Nyugat-Európa nagyobb városaiban mindinkább terjed, sőt újabbán Budapest néhány utcájában is megpróbálták.

A mi a svájci közuti vasutakat illeti, meglepő, hogy ugyszólván a legkisebb városokban is mindenütt villanyos vasuti kocsikat látnunk száguldani az utcákon s a tarifa mindenütt igen alacsony. A bérkocsik viteldija szintén igen méltányos van megállapítva s mi fő, a svájci bérkocsis igen udvarias és szolgálatkész, nem olyan mint párisi kollégái, kiknek impertinens magaviseletét a rendőrség sem képes megrendszabályozni.

Ilyen eszközökkel azután sikerült Svájc idegen forgalmát hihetetlenül magasra emelni. Hány svájci város van, hol a megforduló idegenek száma évenként a kétszázszázöt is jóval meghaladja? Tegyük fel, hogy közép számmal az idegen csak 10 frankot költ el egy városban, az 200.000 idegennél már 2 millió forgalmat jelent. No de itt nincs is annyi csőd és bukás mint nálunk, hanem lépten-nyomon a

jólét jeleivel találkozunk. A kis Helvetia évről-évre vagyonosodik, ipara, kereskedelme egyre jobban nő s a nép általános vagyonosodása mindinkább szembe ötlő.

Országutai mintaszerűek, a lakóházak nem téglatornyok és málteremek, hanem legtöbbször termésköböl készült és stilszerű kis műépítmények. Templomaik nagyok, szépek s csaknem műrekek, míg nálunk a köböl épült s bizonyos előkelő építészeti stílusban készült templomok a ritkaságok soraiba tartoznak és ezek is legnagyobb részben régi századokból maradtak reánk, tanuságot tevén atyáink hitéről és műveléséről.

Mindig szomorúság fogott el, midőn egy kis svájci város impozáns kőtemplomait szemléltem s eszembe jutottak a mi templomaink.

De hát nálunk hol az áldozatkészség, hol épül nálunk a nép filléreiből, egy gazdag ember nagylelkűségéből 1—2 millióba kerülő székes-egyház? Büszkén szeretjük hangoztatni a kath. Magyarországot, de a netán idevetődő idegeneknek alig-alig tudunk mutatni valami kath. építészeti műreket.

E futólag ide vetett sorok, azt hiszem, meggyőznek mindenkit arról, hogy a Svájcba visszatérő idegen nemcsak az égbe nyúló alpok csodás képét hozza vissza magának lelkében, hanem egy munkás, vallásos és bátor népet tanul meg szeretni, tisztelni és remélni, hogy utánozni is!

rolta magát, továbbá elmondja, hogy a merényletet megelőzőleg a golyókat preparálta, hogy annál veszedelmesebbek legyenek. Három lövést tett a királyra három lépésnyi távolságról. Mikor a gyilkos fegyvert és a két céltáblát megmutatták neki, melyekre lövöldözött, fejével bólintva mondta:

— Igen, ezek azok!

Ezután az elnök a tárgyalást délután 2/4 2 órakor elfüggesztette.

A tárgyalás folytatása.

Milanó, aug. 29. (Saját tud. táv.) A tárgyalást rövid idő múlva folytatták. Ekkor a tanúk kihallgatására került a sor. Első sorban *Avogardo* tábornokot hallgatták ki, a ki akkor a királlyal együtt a kocsiiban ült.

A tábornok vallomása szerint, mikor azt kérdezte a királytól, megsebesült-e, a király csak annyit felelt:

— Igazán érzem, azt hiszem . . .

S többet már nem tudott mondani. Erre rögtön kilehellte a lelkét . . . (Mozgás.)

A többi tanu az ismert tényt adta elő a kihallgatásnál.

Az ítélet kihirdetése.

Milanó, aug. 29. (Saját tud. távirata.) A tanúk kihallgatását egész délután tartották, a mikor a bizonyítási eljárást befejezték. A bíróság ezután tanácskozássra félrevonult és este 7 óra 20 perczkor hozták meg az ítéletet. Az ítéletet *Gatti* elnök hirdette ki, mely a következőképen szólt:

Ő Felsége III. Viktor Emánuel nevében!

Isten kegyelméből és a nemzet akaratából Olaszország királya elítéli a királyi kosságban bűnös Brescit, a kit büntettségéért *magánzárkával súlyosított életfogytiglani gályarabságra, polgári jogainak elvesztésére és az összes perköltségek megfizetésére* ítelt el.

Bresci közönyös egykedvűséggel állva hallgatta meg az ítéletet.

Ezután a szuronyos katonák a börtönbe vezették az elítelt királygyilkost.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 8-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

* A színház megnyitása. A színház megnyitása iránt a közönség körében nagy érdeklődés mutatkozik. Az első nap természetesen sokan nem jutnak jegyhez akik jelen óhajtanának lenni a megnyitáson; de az előadást, minden változtatás nélkül megismétlik. A színházi bizottság ma, csütörtökön délután ülést tart a városházán s ezen tárgyalják a színház megnyitását s megállapodnak a részletekben.

* A jövő évi választók névjegyzéke. Nagyvárad város központi választmánya tegnap délután tartott ülésében vizsgálta felül a névjegyzék ellen beadott felebbzéseket. Az előzetes ülésre, a melyet júliusban tartott meg a

központi választmány, száznál több felebbzést adtak be. Tegnap már 54 re olvadt le a felebbzések száma. Ezek is majd mind egy kézről kerültek a választmányhoz s majd mindben azt kérik az illetők, hogy más városrészből vezessék át a neveiket a váraljai választók névjegyzékébe. Azzal indokolják ezen kérelmüket, hogy reájuk nézve különösen a városatyá választás a fontos s ezt Várad-Váralján óhajlják gyakorolni. Az ülésen *Komlóssy* József tb. főjegyző elnökölt s dr. *Dési* Géza és *Istvánffy* István jegyző volt jelen. *Szűts* Dezső városi aljegyző az eredeti névjegyzékbe fel volt véve, de a lemásolásnál tévedésből kihagyták a nevét. Ezért felebbzett. Mivel az eredeti névjegyzékbe be van véve, a felebbzést elutasították. — *Ullmann* József és *Ullmann* Sándor elkésve nyújtották be felebbzésüket. *Klein* Ignác kérte, hogy Várad-Váralján vegyék be a választók közzé, mivel ő nem azonos az Ujvároson felvett *Klein* Ignácczal. Az adókönyvecskéjéből és a névjegyzékből megállapították, hogy már fel van véve Váralján.

Felebbzéseket a következők adták be: *Batáry* Gyula, *Schlesinger* Márk, *Schwarz* Vilmos, ifj. *Moskovits* Mór, *Ullmann* Sándor, *Ullmann* Félix, *Ullmann* Ábrahám, *Fuchs* Sámuel, *Rothbart* Gábor, *Munk* Mór, *Schönberger* Ármán, *Spitzer* Bernát, *Jakobovits* Adolf, *Bleyer* Antal, *Waldner* Hermann, *Wallerstein* Dániel, *Grünfeld* Leopold, *Feldmann* József, *Silberstein* Viktor, *Vass* Imre, *Nusbaum* József, *Schlesinger* Fülöp, *Sonnervirth* Lipót, *Spitzer* Ede, *Ullmann* Ignác, *Bojthe* Albert, *Mihályi* József, *Kulcsár* István, *Schwarz* Ignác, *Aranyi* Albert, *Róth* Henrik, *Klein* Jakab, *Kohn* Ármán, *Löwi* Ignác, *Löwi* Vilmos, *Sonnenwirth* Mózes, *Kohn* Fülöp, *Kohn* N. Albert, *Klein* Adolf, *Fisch* Albert, *Neumann* Jakab, *Moskovics* Miksa, *Ullmann* József, *Rusznák* Vilmos, dr. *Veisz* Márton, *Stern* Vilmos, *Held* Sándor, *Wiener* Jenő, *Benedek* Dávid, *Fuchs* Zsigmond, *Klein* Ignác, *Reichenberger* Ferencz, *Strasser* Ignác, *Löwenstein* Márkus, *Löwenstein* Zsigmond, *Ullmann* Salamon. Összesen 54.

Az összes felebbzéseket különben elbírálás végett felterjesztik a kir. Curiahoz.

* Egy derék iparos halála. *Karsay* Dezső, a híres Országh Antal orgona-építő cég főmunkása, tegnap hosszas szenvedés után meghalt. Kiváló tehetségű fiatal ember volt, kinek rajzai még az ideai rajzkiállítás is a legnagyobb elismerést vívták ki. A derék ifju temetése ma d. u. fél 5 órakor lesz, melyre a kath. legény-egylet is testületileg megy el, hogy derék tagjának a végtisztességet megadja.

* A váradai amazonok. Az egri asszonyok dicsőségét a történetírás az utóbbi időben kétségbe vonta, mert alig van hiteles emléke vitézkedésüknek, ellenben a váradai nők amazonosságáról hiteles tanúságot tesz *Szalárdi* János. A török 1660 július elején megrohanta Erdély kulcsát, Nagyváradot, sok ágyuval, hatalmas sereggel. Lőtték, vitták a várat; de az vitézül ellentállott, mert, bár az őrség alig néhány rendes katona volt, hősiességgel küzdöttek a polgárok és a mesterlegények a falakon. A védők között ott volt ennek a kornak leghívebb krónikása, *Szalárdi* János is. Az ő krónikájából olvassuk, milyen vitézül viselkedtek nemcsak a férfiak, hanem az asszonyok is.

»Isten segítségéből az ostromlás alatt az asszonyi fehérség is nem keveset segített vala.« Főképpen az asszonyképekkel az árokban kövekkel meghajgáltatta a főkapitány a jancsárokat. Leirja, milyen buzgalommal hordták a köveket s szórták a jancsárok fejére, mint olvasztották a fagyut, forralták a vizet, s hordták nagy gyorsasággal a katlanokból s öntözték az erősebbjei a kontyosok fejére. Nem féltek az ágyuk dörgésétől, a golyók süvöltésétől, a

repülő tüzes nyilaktól, a szörnyű haláltól. Valahányszor az ellenség Allah, Allah! kiáltással biztatta egymást, ők is a férfiakkal együtt kiáltották Jézus nevét és bátorították egymást. A sebesülteket elhordták, bekötötték. Olyan bátrak voltak, mondja *Szalárdi*: »hogy a lábuk alatt fetrengő elhullott testektől, azokat által meg által hágdosván, mintha mind éltig olyan állapotban forgottak és éltek volna, semmit sem irtóznak.«

De nemcsak nappal buzgólkodtak, hanem éjszaka is dolgoztak. Ha valahol a falakon repedés támadt, a nők és a gyermekek hordták a földet és a követ s így reggelre hatalmasan betöltötték a rést.

De hiába vitézkedtek, Nagyvárad elesett az ostrom negyvenhatodik napján, mivel segítséget sehonnan sem kapott, falait már rommá lőtték s a férfiak száma háromszázra olvadt.

A váradai nők dicsőségét talán azért nem vette szájára a hir, mert küzdelmüknek szerencsétlen vége lett; vagy talán azért, mert annyi nyomorúság szakadt ez időben szegény nemzetünkre, hogy a sok jaj és panasz miatt nem jutott dicséret senkinek.

* Tűz a párisi világiállításán. A Páris melletti Vincennesben vasárnap nagy ünnepélyt rendeztek, melynek programján a »Niger« léghajó fölszállása is szerepelt. Kevéssel a fölszállás előtt nagy szél kerekedett s ezért a léghajó kapitánya, *Monton* el akarta halasztani a fölszállást. A sok ezernyi tömeg azonban türelmetlenkedett a halasztás miatt s a léghajós bosszankodva a demonstráción, végre kiadta a parancsot, hogy a köteleket bocsássák szabadon. Vele együtt egy párisi kereskedő is ült a kosárban. A léghajó hirtelen felszökött a földről s a hatalmas szélől hajtván, a kosár beleakadt a táviró- és telefonvezetékbe s az egész léghajó ráfeküdt a drótokra. A vezetékekből egyszerre csak kipattant egy szikra s ettől lángba borult a léggömb alsó része. Mikor a tömeg észrevette a feje fölött lángoló léghajót, borzasztó pániak keletkezett. Mindenki a kijáratok felé tödült s a nagy tolongásban tíz embert súlyosan megsebesítettek. E közben a léghajó kapitánya megnyitotta a szelentyűt, de a föltől kitóduló gáz mégis meggyulladt s hatalmas dörrenéstől kísérve, óriási lángkéve csapott a levegőbe. A lángoktól tüzet fogott egy közelfekvő bérház ötödik emelete is, az égő léggömb pedig leesett. *Monton* a vezetékeken függő kosárban maradt, míg utitársai a vezetékekre kapaszkodva tartotta fenn magát, míg a tüzoltók és a katonák mind a kettőt ki nem mentették veszélyes helyzetükből. Két órai munka után sikerült az égő házat is megmenteni, bárha az ötödik emelet teljesen leégett. Páris és Vincennes között megszakadt a távirati és telefonösszeköttetés.

* Magyar misszionáriusok üldözése Romániában. A római katolikus egyház minorita szerzetesrendjéből hetekkel ezelőtt három minoritabarát utazott Románia moldaviai részeibe, hogy ott a mintegy százezer főnyi csángó kath. családok vallási szükségleteit kielégítsék. — A katolikus misszionáriusok működése ellen most a romániai sajtó a legdühösebben izgat. A sajtó-mozgalom élén, a hirhedt magyarfaló *Urechia* Vazul egyetemi tanár szerkesztésében megjelenő *Apararea Nationala* áll, mely véres szájjal azt követeli a román kormánytól, hogy fogassa el a magyar misszionáriusokat és tolonczuton küldje őket vissza Magyarországra, »mert nem lehet tűrni, hogy e szerzetesek itt a vallás ürügye alatt a legféltelenebb magyar nemzeti sovinizmust terjeszték romániai csángó kolóniák között.« *Bukaresti* körökben szinte bizonyosra veszik, hogy a minorita atyák további misszionáriuskodását a román kormány be fogja szüntetni azzal érvelve, hogy Magyarországon sem engedik meg idegen alattvalók propagandáját.

* **Szentgyörgyi István a mi színházunkról.** A kolozsvári nemzeti színház kiváló derék művésze: *Szentgyörgyi István* a napokban Nagyváradon járt s megtekintette Nagyvárad új színházát. Egész elragadtatással beszélt az új színházról, a mely szerinte az egész országban a legszebb. Csinos, szép, csupán a nagy színpadot találta kicsinynek a nagyobb szabású látványos darabokhoz. — Visszaemlékezett az öreg művész arra az időre, amikor a Zöldfában játszott a szintársulat, később pedig a fedél nélküli fabódében talált otthon a magyar színeszet. Mennyi viszontagság, beszéd, hírlapi közlemény látott az időtől napvilágot, mostanig, mikor már csak az utolsó diszítéseket végzik a mi színházunkon.

* **Szláv gyűlés Bécsben.** Néhány héttel ezelőtt a kievi gimnázium növendékei nagyobb külföldi utat tettek és eközben Bécsben és Budapesten is megfordultak. Ez a látogatás egy *nagy pánszláv tüntetésre* adott alkalmat, a melyről most az orosz lapok révén a következőkben értesülünk:

Az orosz nyelvet kultiváló társaság nagy bankettet adott Bécsben a kievi diákok tiszteletére. — A banketten *Kudriavzev* főkonzul is megjelent. Azonkívül az összes bécsi cseh, orosz, szerb, szlovén és horvát egyesületek is megjelentek ott és szorongásig megtöltötték az ünnepély termét. A bankett elején az orosz himnusz énekelték el, azután *Peter*, a kievi gimnázium igazgatója, hosszú beszédet tartott, melyben hangoztatta az orosz nyelv nagy fontosságát, mint *összekötő kapcsolót* az összes szláv fajok között.

Peter beszédére dr. *Vergun*, a bécsi egyesület elnöke válaszolt és hangsúlyozta *Bécs városának szláv jellegét*.

— Bécsben — így szólt dr. *Vergun* — több mint félmillió szláv él és ezek alkotják az intelligencia magvát. Nemsokára megmondulunk, hogy méltó helyet foglaljunk el a közéletben. Célunk *Bécs szlavizálása*. Bécs a bevehetetlennek tartott vár az északi és déli szlávok közt és ez lesz a nagy pánszláv unió könyvének utolsó fejezete.

Dr. *Vergun* beszédét — mint az orosz lapok írják — frenetikus tetszés követte.

* **Merénylet az új olasz király ellen.** Rómából újabb szenzációs hírt közölnek. Alig egy hónapja, hogy *Umberto* olasz király egy elvetemedett anarkista merényletének lett az áldozata, újabb merényletet fedeztek fel, mely *III. Viktor Emánuel* új olasz király ellen irányult. A massa-carrarai vasuti állomáson a rendőrség letartóztatott egy anarkistát, a ki Nápolyba akart utazni azzal a szándékkal, hogy a fiatal királyt meggyilkolja. Az elfogott anarkista a vizsgálatnál teljesen bevallotta bűnös szándékát. A merénylet hírére hivatalos forrásokból is megerősítették.

* **Beiratások az országos színiakadémiába.** Az országos m. kir. színművészeti akadémián a beiratások az előkészítő osztályba szeptember hó 6—7-én, az akadémia I. és II. osztályába pedig szeptember 8-án tartatnak meg d. u. 3 órától kezdve. Az országos m. kir. színművészeti akadémiába való felvételhez megkivántatnak: a) Színpadias, csinos alak. b) Tiszta kiejtésű, csengő hang. c) Kifejlett testi alkotás mellett (melyről az intézeti orvos ad véleményt) legalább 18 éves kor a férfiaknál, legalább 16 éves kor a leányoknál, mi hiteles okirattal bizonyítandó. d) Annyi műveltség és iskolai képzettségről való bizonyítvány, a mennyit e korban minden művelt ifjútól megvárhatni, különösen a magyar nyelvtan alapos ismerete. e) Szülői vagy gyámi megegyezés. A mely jelentkezővel ezek nem személyesen jelennek meg, megegyezésüket hiteles iratban tartozik az illető felmutatni. f) A jelentkező növendék csupán a valóságos és törvényes családi nevével irathatja be magát. g) Jó magaviseletről szóló erkölcsi bizonyítvány, mely vagy iskolai bizonyítvánnyal, vagy hatóságilag, vagy ismert egyének aláírásával multhatlanul igazolandó. h) Minden

ujjonnan jelentkező az előkészítő osztályba csak próbaidőre vétetik fel; ennek leteltével újabb vizsgálatnak vettetik alá. A fölvetel tehát nem végleges, a letelt próbaidő után a tehetségtelen, vagy hanyag növendék elbocsáttatik. i) A belépő új növendék 2 korona beiratási díjat s 10 korona felvételi díjat, valamennyi növendék pedig 2 korona beiratási díjat, azonkívül 60 korona tandíjat, tartozik 2 részletben, u. m. szeptember elején és február 1-én előre fizetni. j) Minden fölvetett növendék tartozik szülőivel, vagy gyámjával együtt az eléjük terjesztendő kötelezvényt aláírni. Bővebb értesítést az int. igazgatósága (*Kerepesi-ut 1. sz. III. em.*) készsége ad.

* **Új bankjegyek.** Az Osztrák-Magyar Bank minden valószínűség szerint a jövő hónapban kezdi meg az új bankjegyek forgalombahozatalát. Szó van pedig mindenekelőtt az új husz-koronás papírpénzről, a mely a mostani tízforintosokat helyettesitené. Ezeknek a bankjegyeknek a nyomásával már teljesen el is készültek és ezek a központi pénztárban nagy csomagokba rakva várják forgalomba hozatalukat. A bank azt tervezi, hogy az új papírpénzt csakis a régi 10 forintos bankjegyek beváltására fogja használni; ezzel szemben kereskedői körökben már rég érzik az elegendő kisebb bankjegy hiányát, annyival is inkább, minthogy az ötforintos bankjegyek száma is 112 millióra van korlátozva. Kivánatosnak tartják tehát, hogy a forgalomban levő kisebb bankjegyek számát is lehetőleg emeljék. Az új bankjegyek kibocsátásának pontos idejét a bank a két pénzügyminiszterrel együttesen állapítja meg.

* **Dankóék.** A Bazár-kert még mindig visszhangzik a *Dankó* Pista hírneves dalköltő nótáitól. Már csak a héten lesz Nagyváradon, vasárnap fogja megtartani a bucsúestét. *Dankó* Pista tisztelői, mint értesültünk, pénteken este a nagy dalkirály tiszteletére társas-vacsorát rendeznek a Bazár-vendéglőben, melyen nagyon sokan részt vesznek.

* **Appel báró jubileuma.** *Appel* János báró, a 15. hadtest parancsnoka és a boszniai tartományi kormányzat főnöke, a Mária-Terézia rend legidősebb lovagja ez évi szeptember hó 1-én üli meg katonai szolgálatának 60-ik évét. *Appel* báró egyike a monarchia azon katonáinak, kiket vakmerő vitézség, hősiesség, bátorság és bölcs meggondoltság jellemez s a ki négy hadjárat alatt számos csatában vett részt. A háboruskodás legnehezebb szolgálatára, a földterítő szolgálatra azért osztották be mindig parancsnokul *Appel* bárót, mert ajó vitéz, vakmerő és óvatos katona mintaképe volt mindig, amíg az osztrák-magyar monarchia háborukba volt keveredve. Később egyre magasabb katonai rangra emelkedett s egymásután szerezte meg magának a katonai kitüntetések. Jubileumára katonai körökben nagyban készülnek.

* **Vakok intézete Kolozsvárról.** A vakok intézete folyó évi október hó 14-én megnyitlik Kolozsvárról. Az intézet elemi osztályába oly vak fiú gyermekek vétetnek fel, kik 7-ik életévüket már betöltötték, de a 12 évnél még nem idősebbek. 12 éven felüli vakok, ha 18-ik életévüket még be nem töltötték, szintén felvétetnek, de ezek már az intézet ipari tanműhelyeibe osztatnak be és elemi iskolai ismereteket póttanfolyamon fognak nyerve. — Leány növendékek egyelőre csak abban az esetben vétetnek fel, ha Kolozsvárról való elhelyezésükről és az iskolába, valamint a lakásukra való kísérésükről a szülők, vagy hozzátartozók gondoskodnak. A felvételi kéréseket folyó évi szeptember hó 15-ig a felügyelő bizottság elnökéhez, Szvacsina Géza polgármesterhez czimezve Kolozsvárra kell küldeni. A kéréshez születési, illetőségi, himildoltási és az egészségi állapotot tanúsító orvosi bizonyítványt kell mellékelni, mely utóbbi tanúsítsa, hogy a gyermeknek a vakságon kívül egyéb testi vagy szellemi fogyatkozása nincs. Végül

a folyamodó vagyoni állapotát fentüntető hatósági bizonyítvány is csatolandó. A tanítás teljesen ingyenes, minthogy azonban a felügyelő bizottság vagyontalan növendékek intézeti ellátási költségeiről egyelőre nem képes gondoskodni, a növendékek szülei vagy hozzátartozói kötelesek fedezni. A teljesen vagyontalan növendékek azonban mérsékelt segélyezésre számíthatnak. Bővebb tájékoztatást nyújtó értesítés nyerhető Nagyvárad városánál és Biharvármegyénél, ahova megküldték a részletes tudnivalókat, vagy forduljanak az illetők *Taritzky Ferencz*-hez, a siketnémák kolozsvári intézetének igazgatójához.

* **Az új gyorsvonatok beváltak.** Pár hónappal ezelőtt léptetett életbe Budapest és Kolozsvár között és viszont egy új gyorsvonatot a kereskedelmi miniszter. Jól lehet, hogy ezen vonatok egyelőre csak próbaképpen indítottak, a kereskedelmi miniszter meg van elégedve az új gyorsvonatok eredményével sebből folyólag intézkedett, hogy azok még egy fél évig próbaképpen közlekedjenek. Azt hisszük, hogy ezen gyorsvonatok a télen még nagyobb szolgálatot tesznek a közönségnek, a mikor ugyis sokszor csak nagy késéssel érkeznek meg a vonatok.

* **Megszökött rablógyilkos.** Horváth János különböző árnevek alatt keresztül-kasul barangolta az egész országot s lopott, rabolt, gyilkolt, ahogy a kezébe akadt. — Nem régen Biharvármegyét szerencsétlenül látogatásával; *Berettyó-Szentmártonban* fogták el, mikor nagy verekedést rögtönzött a többi tolvajokkal, a kikkel a lopott holmi felett veszett össze. — A vizsgálat során kitént, hogy igen sok bűne van a jómadárnak, sőt a Dunántúl gyilkosságát is követett el. *Berettyó-Ujfaluból* bekísérte a csendőrség a nagyvárad kir. ügyészség fogházába, de a vizsgálat pótlása végett visszakisérték *Berettyó-Ujfaluba*, a honnan szerencsésen meg is szökött. A börtönőr kikísérte az udvarra, hogy a börtönben levő csebet kitakarítsa, *Horváth* azonban elhajította a faedényt s átugrott a kerítésen. Az őt nem lehetett utánna, mert üres volt a fegyvere. A gazember befutott a közeli erdőbe. Most már üthetik a nyomát.

* **Tolvaj a pénzügyi palotában.** *Nagy* Ferencz állami végrehajtónak tegnap délelőtt egy másik hivatalos helyiségben dolga akadt, mialatt valaki a felöltőjét elemelte. A tolvaj azután a felöltőt elvitte egy zsidóruhához, a kinek nagyon feltűnt az eset és rögtön jelentést tett a rendőrségnek. A hatóság emberei nyakon is csípték a gyereket s a vallatás folyamán kiderült, hogy *Groszlinger* Istvánnak hívják. A fiú tagadta, hogy ő lett volna a tettes, s állítja, hogy egy fiatal ember adta neki eladás végett. A rendőrség most az esetleges fiatal ember után is nyomoz. — Érdekes a dologban, hogy *Nagy* végrehajtó csak akkor tudta meg, hogy a felöltőjét ellopták, a mikor már a rendőrség a kezébe juttatta.

* **Vasuti baleset.** E hó 27-én a székesfehérvári vasuti állomás bejáratánál a Budapest felől érkezett személyvonat helytelen váltóállítás miatt nekiment egy mozdonynak. A karambol alkalmából a személyvonat egyik kocsija kiskilott és négy vasuti alkalmazott megsérült. Az utasoknak ijedségen kívül egyéb bajuk nem történt.

* **Lopások a szőlőhegyen.** Érik a szőlő, nemsokára szüret lesz. A szőlőtulajdonosok nagy reményvel néznek a szüret elejébe, mit a termés eddigi állása biztosítani látszik. Azonban már ott is felűtötte fejét a lopás sportja s mint értesültünk, éjjelenként avatatlan kezek már kezdik dézsmálni a szőlőt. Sőt még a magánlakokba is belátogatnak ném a legkellemesebb emlékeket hagyván maguk után. Eddig érkezett panaszok szerint *Molnár* Lajos, *Peka-*

novics Imre, *Kádár* János és *Mayr* Sándor portáján jártak s a nevezett házakból több ruhaneműt, hízalt libát, sőt zárt szobából készpénzt is elloptak. *Pekánovics* vinczellére, mikor az egyik tolvaj udvarukban járt, figyelmessé lett a zajra és sompolyogva nyakon csippte a gazembert. Azonban megbánta, mert a tolvaj hatalmas markos legény lévén, kicsavarta magát a vinczeller kezéből s egy gyors mozdulattal oly csattanós nyaklevest mért az arcára, hogy a szegény ember azt sem tudta, hogy való-e, vagy pedig álmodta, a mit tapasztalt. Azután pedig eltűnt az éji homályba...

* **Nagy zivatar.** Az egész Turóczi vármegyén keresztül óriási vihar tombolt végig, mely szombat délutántól egészen vasárnap délig tartott. A zsámbokréti határban sok földművelőt a mezőn lepte és egy odaváló gazdát a villám agyon sújtotta, a ki nyomban szörnyet halt. *Próna* és *Blatnicza* községek határában nagy jézápor hullott. Némelyik jégdarab felérte a ludtojtás nagyságát is. A jégokozta kár óriási.

* **Ártézi kut Belényesben.** A belényesi birtokosság a községhez tartozó legelőn ártézi kutat akar furatni s támogatásért fordult a földművelésügyi miniszterhez. — A miniszter a terület megvizsgálásához kiküldte dr. *Pethő* Gyula m. kir. főgeológust, aki a helyszínén tanulmányozta a terület geológiai viszonyait s azt alkalmasnak találta az ártézi-kut furására. — Hogy a furás költségeit csökkentse a miniszter, értesítette a vármegyét, miszerint a furáshoz szükséges gépeket, szóval az egész furó-garnitúrát hajlandó költségen adni a belényesi birtokosságnak.

Kinai háború.

A háború mai állásáról a következő távirataink szólnak:

A japánok támadása.

London, aug. 29. (Saját tud. távir.) A *Daily News* jelenti Sanghaiból tegnapi kelettel: Az amoy-i angol konzulnak egy e hó 17-én kelt távirata azt jelenti, hogy a japánok egy ágyut irányítottak a tatóaj házára. A helyzet fenyegető. A tatóaj tiltakozott az ellen, hogy csapatokat szállítsanak partra, mert ellenkeznek az alkirálylyal létrejött megegyezéssel és kijelentette, hogy nem képes a rendet fenntartani, ha a csapatokat nem vonják vissza.

A *Times* a következő tegnapi keletű hongkongi táviratot közli: Ide érkezett jelentések szerint a fekete zászlósok folyton támadják az északi folyónál lévő telepítvényeket és pusztítják a misszionáriusok telepeit.

Németország nem tárgyal.

Berlin, aug. 29. (Saját tud. távir.) Washingtonból érkezett jelentés szerint a felajánlott béketárgyalások vezetésére nézve *Li-Hung-Csang*-ot Oroszország és Anglia teljesen autorizálnak tartja. Németország azonban kereken kijelentette, hogy *Li-Hung-Csang*-gal nem tárgyal.

IRODALOM.

Magyar Sion cz. egyházi irodalmi havi folyóiratnak nyolczadik füzetét vettük a következő tartalommal:

VIII. füzet. Megjelent augusztus hó 23-án. Legmélyebb titkunk, legnagyobb kincsünk. *Krammer* György dr.-tól. Modern geologia. *Pethő* dr.-tól. Májusi Mária-kultusz. *Zubriczky* Aladár dr.-tól. Hogyan utaztunk Rómába negyven évvel ezelőtt? *Várnaitól* Irodalom és művészet. D. W. Haidegger: Der nationala Gedaoke im Lichte des Christenthums. Ism. *Szűcsy* Géza. Vegyes közlemények.

Magyar Gazdák Szemléje *Bernát* István kitűnő folyóiratának augusztusi száma a következő tartalommal jelent meg: Kassai kongresszusunk. Kína és Európa (*Czobel* István). Ruskin mint szociálpolitikus (*Geöcze* Sarolta). Birtokmegosztás Debreczenben (*Zoltai* Lajos). Vág (*Sopronm.*) község parasztagzáinak monografiája (*Csernay* Odön). A belga és olasz választás. Ellenségünk — a pénz (*Victorin* Vidal). Társadalmi krónika (*Maszki*). Különlék: Japán mezőgazdasága. — Francia tőrekvések. — Beszélő számok. — Olcsó termelés. — *Darányi* és az agrárközvélemény. Krónika. A lap megjelen Budapesten, *Baross-utca* 10. sz., előfizetési ára egész évre 12 korona.

Bródy Sándor a színpadon. A *Fehér* Könyv annak idején nagy feltűnést és érdeklődést keltett, de — ha a könyvkereskedések adatainak hinni lehet — ez az érdeklődés pár hónap alatt veszedelmesen megcsappant. A *Fehér* Könyv kezdett megszokott jelenség lenni s kissé kikényszerített elmésségei nem nagyon vonzották a közönséget. Most új dologgal lép föl benne *Bródy*: három felvonásban, előjátékkal regényes színjátékot írt *Hőfőherke* cím alatt. A darabról legközelebb még bővebben megemlékezünk, most csak annyit jelzünk, hogy *Bródy* Sándornak ez az első kísérlete a színpad terén, a melylyel nyilvánosság elé lép.

Igazságszolgáltatás.

A hamis olasz bankjegyek.

— Egy olasz vállalkozó bünpere. —

(Saját tudósítónktól.)

Tegnap délelőtt nagyon élénk volt a kir. törvényszék tanácsstermének a környéke. Az érdeklődők izgatottan várták a tárgyalás megkezdését, melyre több tanu Aradról és Csabáról is megérkezett.

A tárgyalás 10 órakor vette kezdetét, a mikor egy szuronyos fogházor bekísérte a vádlottat a terembe. Lassu léptekkel közeledett a vádlottak padjához a magas, benőtt arcú barna ember, kinek a homlokára számtalan barázdát szántott a mostoha élet. *Giarizzo Salvatore* a neve, 42 esztendő vállalkozó, a ki Olaszországból, a messinai *San Pietro* helységből származik. Beszél olaszul, francziául és kissé románul is. A vádlott kérésére anyanyelvén lett meghallgatva, mely alkalomból a tolmácsi tisztet *Ardelean* János gör. kath. lelkész viselte, a ki minden feltett kérdést olaszul intézett a delinkvenshez.

Nehéz vád nehezedik az olasz emberre. Magyarországra hamis lírás bankjegyeket hozott s azokból többet be is váltott.

Debreczenben egy 100 lírás bankjegyet váltott be, melyről azonban később meggyőződtek, hogy az valódi. Azonban Aradon *Willisch* bankárnál beváltott négy darab 500 lírás és a kolozsvári banknál beváltott egy darab szintén 500 lírás bankjegyek hamisak voltak.

Márczius hóban itt Nagyváradon is járt és először a Gazdasági és Iparbanknál, majd *Mihelfi* Emil váltó üzletében próbált szerencsét, azonban hiába járt, mert hamis pénzeit be nem váltották. Ezután kísérletet tett még *Békés-Csabán*, azonban itt is eredménytelenül. Végre Temesvárott az újabb kísérletnél rajta vesztett. A hamis pénzeket felismerték és nyomban letaróztatták és április hó óta a nagyváradai ügyészségnél vizsgálati fogságban tartják.

A megjelölt vizsgálat alkalmával a vizsgáló bíró a bankjegyeket elküldte az olasz nemzeti

bankhoz, a mely meg állapította, hogy azok hamisak. Teljesen megegyeznek a valódi bankjegyekkel; nagyságuk, szintük, nyomtatásuk ugyanaz, csak a sorozati számban különböznek, mely tényből azoknak hamis voltát megállapították! Az olasz nemzeti bank a megsemmisített bankjegyeket a budapesti rendőrkapitányi hivatal utján a nagyvárad kir. törvényszék vizsgáló bírójához juttatta s a felmerült tények alapján tegnap tárgyalta a bünpört.

A vádtanács dr. *Móré* Pál kir. törvényszéki bíró elnöklete alatt dr. *Simay* Gyula szavazó, dr. *Máthé* György előadó bírókból és *Paczkó* Antal tanácsjegyzőből állott. A vádtanácsot *Gáthy* Bálint kir. ügyész képviselte, míg a vádlott védelmezésére *Rádl* Ödön ügyvéd jelent meg.

A vádhatározat felolvasása után, melyben a Bk. 248.§-ába ütköző három renbeli hamis pénz csalárd használatának és három rendeli hamis pénz csalárd használat megkísérlésének a vétségével van vádolva; a vádlott kihallgatására került a sor.

Giarizzo Salvatore eladta, hogy a bankjegyeket Korfuban kapta s tudomása egyáltalában nem volt, hogy azok hamisa.

Ó azért akarta a bankjegyeket beváltani, mert Temesvárott borüzletet akart nyitni, a mihez magyar pénz kellett neki.

Mint hogy a tárgyalásra a Kassáról, Kolozsvárról és Debreczenből megidézett tanuk nem jelentek meg, *Gáthy* kir. alügyész a bizonyítási eljárás kiegészítése és a vádlott személyazonosságának a megállapítása végett a tárgyalást elnapolni és a hiányzó tanukat újból beidézni kéri, azonkívül az összes bankjegyeket megvizsgálás végett az igazságügyminisztérium utján az illetékes olasz hatósághoz sürgősen elküldeni kéri.

A kir. törvényszék hosszú tanácskozás után elhatározta, hogy a tárgyalást az összes bizonyítékok beszerzése végett határozatlan napra felfüggeszti, pótvizsgálatot rendel el és a hiányzó bankjegyek beszerzését és azok megvizsgálását elrendeli. Továbbá utasítja a vizsgálóbíró, hogy a vizsgálatot a legszélesebb körben terjessze ki és lehetőség szerint nyomoztassa ki, volt-e vádlottnak azelőtt olyan foglalkozása, melyből nagyobb jövedelme lett volna, majd az illetékes olasz hatóság megkezdését rendeli el arra nézve, hogy megállapíttassék a vádlott előélete. A foglyot továbbra is vizsgálati fogságban tartják.

Ezzel a tárgyalás véget ért.

A taraczkilövés áldozata. Belényesben még 1898. évi márczius 15-én megtartott nemzeti ünnepélyen mozsarakból is lövöldöztek. *Szabó* Ferencz gépész volt a tűzmester, a kinek a vigyázatlansága folytán egy taraczk szétrepedt és egy vas darab *Zsák* Károly 12 éves *Károly* fiát homlokra találta, a ki nyomban szörnyet halt. A nagyvárad kir. törvényszék a gondatlan emberölés vétségét bebizonyítottan látta és három havi fogházra ítélte el. A kir. tábla ítéletét tegnap hirdették ki, mely az első foku bíróság ítéletét indokainál fogva helyben hagyta. — Az ítélet hirdetésnek érdekes epizódja volt.

Mikor az elnök azt kérdezte tőle, hogy mire ítélte a törvényszék, azt felelte, hogy biztosan nem tudja s csak a lapok utján értesült, hogy három hónapi fogházra lett elítélve, a mi meglehetősen derűtlenséget keltett még a komoly bírák között is.

A »martir« barátai. *Dula* Máté, a nemzetiségi izgatásairól ismert turóczi-szentmártoni ügyvéd a múlt évben a szentmártoni vasútállomáson bandériummal és szőkeklattal fogadta *Pisztov* András, a »Narodne Novine« című pánszláv lap szerkesztőjét, a kit a budapesti esküdtszék nemzetiségi és osztály elleni izgatás miatt nyolcz hónapi fogházra ítél. A beszercebányai törvényszék ezért az ováczióért *Dula* Mátét és a vele ünneplőket büntőnek mondta ki és izgatás miatt *Dula* Mátét 3 hónapi fogházra, *Dula* Vierát ötven forint, *Svehla* Ilonát ötven forint, *Csabek* Etel száz forint pénzbüntetésre és még huszonegy vádlottat egy hónap és tizennégy nap közt váltá-

közö fogházra ítélte. A királyi ítélő-tábla Dula Máté büntetését hat heti fogházra szállította le, Ozabek Etelt száz forint pénzbüntetésre ítélte, Dula Vierát ellenben felmentette. A többire helyben hagyta a törvényszék ítéletét. A kir. kuria I. tanácsa, amely Czorda Bódog elnökelete alatt ma foglalkozott ezzel az ügygel, nagyot változtatott a dolgon, amennyiben a Dula Máté büntetését 6 hónapra emelte fel s három ügyvéd barátját: Bullát, Mudronyt és Halassát 3-3 havi fogházra, Hurban Szetozárt pedig 5 havi fogházra ítélte.

A nagyváradai kir. tábla kitűzött ügyei.

Előadó: *Molnár Géza.*

- 1437 Pájer Imre és társa testi sértés.
1545 Pintér István hatóság elleni erőszak.
1547 Körösi Izidor magánokirathamisítás.
1666 Goldstein Ignác becsületsértés.
1667 Csizmás Petru becsületsértés.
2050 László István lopás s más büntetendő cselekmény.
2182 Kohn Fülöp uzsora.
1474 Káprár Juonné testi sértés.
1475 Delemárián Pável testisértés.
1495 Mikulicza Juonné testi sértés.

Előadó: *Urbán Adolf.*

- 1368 Argyelán Pász halált okozó testisértés.
1327 Urszoly Tódorné és társai lopás.
1390 Molnár Gáborné és társai becsületsértés.
1416 Szuchy Pál becsületsértés.
1497 Turi Katalin becsületsértés.
1615 Illés Mária és társai lopás.
2102 Lál Tivadar lopás.

Előadó: *Harmathy Károly.*

- 1424 Farkas Griecs János és társai lopás.
1433 ifj. Balogh Ferenc és társa lopás és orgazdaság.
1444 Kovács Pálné és társa lopás stb.
1442 Rabinszki Pál ember élete elleni büntetés.
1490 Tyrla Tógyer gondatlanságból okozott testi sértés.
1491 Tomasek Tógyer és társai becsületsértés.
1492 Asztalos József és társai testi sértés.
1543 Gambrik Lajosné becsületsértés.
1544 özv. Czirjék Sándorné orgazdaság.
1507 Halmazsán Ambrózie sikkasztás.

Előadó: *Bige Gyula.*

- 2167 Haga Györgyné és társai testi sértés.
2204 Barna György és társai testi sértés.
2205 Koprár Ádám testi sértés.
2206 Dr. Csillag Ignác testi sértés.
2737 Klein Ignác család.
2279 Gomiczás Juonné testi sértés.
2284 Kriszte Jakab és társa lopás.
2288 Fodor Sándor testi sértés.

Előadó: *Lehóczky Lajos.*

- 103 Lisztes András — Karácsony András és társa.
1398 Volf Péter — Molnár Flórián.
2027 Schwartz Bertalan és társa — Schwartz Ferenc.

SZINHÁZ.

Szini növendékek előadása. Rákosi Szidi nagyváradai növendékei a multkor mutat-
ták be először szülővárosuknak művészetüket s az akkor elért siker és elismerés arra biztatta fel a fiatal színészeket, hogy még újabb szini előadással szórakoztassák a nagyváradai közönséget. Mint értesülünk, az előadást szeptember hó 1-én és 2-án fogják megtartani a Fekete Sas nagytermében, mely alkalomból szinre kerül *A kaland* és *Az idegesek* című vígjátékok. A próbák javában folynak s már most is biztosítják az új előadás sikerét.

REGÉNY-CSARNOK.

Balny város titka.

Regény.

Francziából fordította: K-5.

31.

VII.

Jakab helyzete a lehető legrosszabb volt. Sötét, félreeső börtönbe zárták, hol soha élő lényt nem látott mogorva börtönőrén kívül, ki neki az ételeket behordta. Növelte még helyzetének kellemetlenségét az is, hogy minden nap a bíró elé citálták, kikérdezték, faggatták s eredménytelenül újra visszaküldték. És ez már három hete így tartott.

Hányszor gondolt sötét magányában atyjára, ki beteg fekszik otthon és öt várja, hányszor Luciere, ki támasz és vigasztaló nélkül áll s bizonytalanságban sokat gondol reá.

Egy napon éppen börtönében sétált, lehajtott fővel s magában tépelődött:

— Mi lesz atyámból, mi lesz Lucieből? Vajjon bűnösnek hisz-e ő engem?

A folyosón a börtönőr jól ismert léptei hallatszottak s a kulcs nyikorgott a rozsdás zárban.

Jakab még a fejét sem fordította arra felé. Az ajtó kinyílt.

Jakab nem is várva börtönőr felszólítását, készült az újabb kihallgatásra. Nagy csodálkozására azonban a békebíró taláta szemben az ajtóban.

— Jó napot Dubreuil ur, köszönté ez őt.

— Frémont ur! kiáltott ez, ah mennyire örülök, hogy önt láthatom... Nem tud valamit atyámról? ... Hogy van Lucie? ...

Frémont szánakozva nézte a börtön sínylő-dései között nagyon megváltozott Jakabot. Arcza sovány lett, szeméi bágyadtak, minden vonása a kiállott szenvedésekről tanuskodott.

— Lucie jól érzi magát; már féltettük az életét, olyan beteg volt, de Istennek hála most már sokkal jobban van. Önnek azt izeni, hogy ő egy percig sem hitte soha...

— Azt mondta? Oh ez a szó elfeledtetni minden szenvedésemet!

— Atyjáról semmi ujat sem tudok. Ha érkezett is tőle levél, úgy az bizonyosan a vizsgálóbíró kezei között van.

— Szegény atyám, ha tudná! De ön, uram, remélem, szintén nem tételezi fel rólam.

— Nem, kedves barátom. Csakhogy az a baj, hogy a vizsgálóbíró nem osztozik az én véleményemben, mert a legsúlyosabb gyanuokok terhelik önt.

— Tudom, felelt Jakab csüggedten, de bármint hangoztatom ártatlanságomat, nem tudom bebizonyítani.

— Lehetne, ha bizonyítani tudná, hogy akkor máshol volt.

— De nem tudom.

— Miért ne mondhatná meg, hogy mi célból jött be Ledoux kertjébe.

— Nem mondhatom meg.

— Miért?

— Mert nem tehetem, mert a bíró úgy sem hinné el, mert ön sem fogadná el vallo-másomat.

— Hallgasson meg Dubreuil ur, én azért jöttem, hogy önt megmentsem, hogy elmondjam önnek azt, a mit tudok. Ha ezek után sem fog öszintén és nyíltan beszélni, fogadom, hogy többet nem ártom bele magamat a dologba és sorsára hagyom önt.

— Ne is fáradjon uram, elhatározásom szilárd.

— Legyen; akkor majd Lucie maga fog eljönni, hogy tanuskodjék ön mellett s hogy kijelentse a bíró előtt, miszerint ön akkor hozzá jött találkára.

— Azt fogom mondani, hogy nem igaz.

— A tárgyaláson, a nagy közönség előtt nyilvánosan is ismételné fogja Lucie a vallo-mását.

— Tagadni fogom! Kijelentem, hogy csak azért akarja magát elveszteni, hogy engem megmenten, szükség esetén pedig magamra vállalom a bünt.

— Jól van, én elmegyek, de ismételtén figyelmeztetem, hogy veszedelmes játékot tűz, mely könnyen a fejébe kerülhet.

Jakab visszaborzadt.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Királyunk vendége.

Ischl, aug. 29. (Saját tud. táv.) *Károly* román király ma délután Ischlbe érkezett. Az állomásnál a királyunk fogadta, azután pedig együtt elhajtattak az Elisabeth szállóba, a hol a királyunk személyzete fogadta. A román király három napig lesz vendége a királyunknak.

Goluchovszky a királynál.

Ischl, aug. 29. (Saját tud. távir.) Ó Felsége ma délelőtt hosszabb kihallgatáson fogadta *Goluchovszky* Agenor grófot, a ki hivatalos volt az udvari ebédre is, melyen *Károly* román király is részt vett.

A búr háboru.

London, aug. 29. (Saját tud. távir.) A Standard-nak jelentik Belfastból 27-iki kelettel, hogy az ellenség még ma is megszállva tartja a vasuti vonaltól Délre emelkedő domblánczot, de azokról a sziklákról, a melyekről tegnap lövöldözött, elkergettetvén, időnként lövöldözi az angolok hadállását és kényszerítette őket, hogy vonatukat visszavonják.

A búrok vitézése.

London, aug. 29 (Saj. tud. távir.) Dél-Afrikából, Bergandal városából 27-ről kelt jelentés hírül hozta, hogy *Buller* hadteste ma nagy sikert ért el. Az ellenséget a legerősebb hadállásából kiszorította, azután pedig nagy csata keletkezett, mely az egész háboru leghevesebb harcza volt. A búrok kitartása páratlanul meglepő volt. Dewett búr parancsnok szerencsés menekülése folytán teljes a szakítás *Kitchener* és *Roberts* között.

A monzai alprefektust elmozdították.

Róma, aug. 29. (Saját tud. táv.) A monzai királygyilkosságból eredőleg a megindított széleskörű vizsgálat következtében a monzai alprefektust állásától elmozdították, minek oka az a mulasztás, a mit a király megóvása körül elkövetett.

A zinderi tragédia.

Bordeaux, aug. 29. (Saját tud. távirata.) A Villa de Mecec gőzhajóval ideérkezett *Chaudie*, az afrikai nyugati partvidék kormányzója, továbbá több tiszt és altiszt, a kik *Voulet-Chanoine*-féle expedícióhoz tartoztak és tanni voltak a zinderi tragédiáknak. A szakadéknak még most is vannak kis búr csapatok. Két nehéz ágyu, személyzettel, *Palier* százados vezetése alatt visszatértek Szudánba. *Palier* Szenegálban meghalt. *Palier* már megkapta utlevélmentesítő igazolványát és már egy hónap óta Franciaországban volna, ha Szenegál nem lett volna 25 napon át teljesen elvágva az anyaországtól, mert a *Lodakárral* való hajóforgalmat ott uralkodó járvány miatt beszüntették. A zinderi gyilkosság megvizsgálásával megbízott

Laborie őrnagy és Lawry őrmester letagadják a párisi lapokban nekik tulajdonított nyilatkozatokat.

KOZGAZDASAG.

Szállítási hirdetmény. A magy. kir. államvasutak igazgatósága 109.651—III. számú intézkedésével pályázatot hirdet a részére 1901. évre, esetleg 1903. év végéig szükségelendő váson, czérna és selyem-árak, valamint kötél- és szálkák szállítására. Az idevonatkozó közelebbi feltételek a kamarai irodában naponta délelőtt 8 órától délután 2 óráig megtudhatók. Nagyváradi, 1900. augusztus 29. A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara: *Jankó József* elnök. Dr. *Sarkadi Lajos* titkár.

Az olajos növények termelésének jelentősége. Gyökeresen megváltozott termelési és piaci viszonyainknál fogva feltétlenül kívánatos, sőt szükséges is, hogy a talaj egyoldalú gabonatermeléssel való kizsákmányolásával hagyjunk fel a helyes arányban vonjunk bele vetésgazdálkodásba a kereskedelmi és ipari növényeket.

E növények közül legalkalmasabbnak az olajos növények, mint pl. repce, mák, napraforgó, mádia stb. mutatkoznak, mert ezek után az őszi gabona kiváló jó helyet talál, azonkívül kevés ápolást igényelnek, értékesítést könnyíti s végül annak daczára, hogy a közöttünk nagy számban fellépő állati ellenségek s éghajlati változások iránti érzékenységük miatt sokszor nem a várakozás reményében sikerülnek, általában mégis több és nagyobb hasznot adnak, mint a gabonafélék.

Az olajos növények most felhozott előnye daczára azt tapasztaljuk, hogy a gazdák megszokott conservativizmusa itt is előtérbe lép s ennek következményeként ama sokszor hangoztatott igazság, hogy milliók és milliók mennek ki oly termények s termékekért, amelyek itthon előállíthatók lennének, itt is észlelhető.

Nem tudjuk eléggé helyteleníteni gazdáink e magatartását s éppen ezért emeljük fel szavunkat az olajos növények termelésének felkarolása érdekében, a mit indokoltá tesz még azon körülmény is, hogy azok a reájuk fordított ama költséget, amely az istálló-trágya s esetleg műtrágyák használatából merül fel, bőségesen visszaszolgáltatják a belőlük nyert olajpogácsa feltakarmányozása, a levél- és szárreszek trágyává való átalakítása folytán.

A külföldi gazdaságok megmutatták, hogy e tekintetben igen szép eredményeket lehet elérni.

Nem ártana, ha ez esetben követnők példáikat.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, aug. 29.

Buza októberre	7.66
Buza júniusra	8.05
Tengeri	—
Rozs okt.	7.08
Zab okt.	5.31
Káposzta, repce, aug.	—

Értéktőzsde.

Budapest, aug. 29.

Oszták hitel	661.50
Magyar hitel	682.—
Allamvasut	659.—
Rimamurányi	519.—

Magyar jelzalog	424.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsden 1900. aug. 29-én.

Magyar aranyáradek 4%	96.10
Magyar koronáradek	90.60
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	100.
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	99.60
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	97.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	90.50
Italmérsi jog megváltási kötvény	98.—
Horváth-szlavón földtehermentesítési kötvény	92.50
Magyar nyerevény-sorsjegyek-kölcsön	159.—
Tiszszabályozás s zezedi sorsjegyek kölcsön	140.—
Oszták járadék papirban	97.85
Oszták járadék ezüstben	97.20
Oszták járadék aranyban	97.15
Oszták korona járadék	97.40
Oszták államsorsjegyek	133.—
Oszták magyar bankrészevény	17.05
Magyar hitelbankrészevény	683.—
Oszták hitelintézet részevény	660.75
Párisi vista	—
20 frankos arany (Napoleond'or)	19.31
Németbirodalmi márka	118.80
London vista	—
20 márkás arany	28.68

A szorokszótért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Teljes ellátásra

felvétetik

magános özvegy-nőnél alsóbb osztályu középiskolai tanuló vagy leánya.

Czim a kiadóhivatalban.

VASUTI MENETREN D.

Érvényes 1900. évi május 1-től.

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.							Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.							Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.									
	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.
Budapest ind.	6 50	8 30	1 55	5 45	9 15	—	Kolozsvár ind.	—	5 23	7 —	12 32	6 13	11 01	—	—	—	P.-Ladány ind.	4 06	1 24	5 35	10 53	2 29	6 08
Rákos >	7 02	8 51	2 08	6 06	9 28	—	Jegenye >	—	6 11	7 59	1 14	7 16	—	—	—	—	Debreczen >	5 14	2 33	6 26	11 44	3 36	7 41
Ujszász >	8 28	10 59	3 32	8 40	10 56	—	B.-Hunyad >	—	6 40	8 37	1 44	7 55	12 20	—	—	—	Érmihályfalva érk.	6 35	3 57	—	1 —	4 58	—
Szolnok >	9 07	11 31	3 56	9 27	11 19	—	Csucsá >	—	3 25	7 09	9 19	2 15	8 37	12 52	—	—	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.						
Szajol >	9 21	11 50	4 09	9 46	11 33	—	Rév >	—	5 26	7 47	10 08	3 01	9 32	1 34	—	—	Érmihályfalva ind.						
P.-Ladány >	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	4 54	Élesd >	—	5 54	7 59	10 25	3 15	9 49	1 48	—	—	Sz. v.						
Báránd >	—	2 12	—	12 07	—	5 11	Mező-Telegd >	—	6 21	8 11	10 42	3 28	10 07	2 01	—	—	Sz. v.						
Sáp >	—	2 27	5 48	12 24	—	5 32	F.-Vásárhely >	—	6 49	—	11 01	—	10 27	—	—	—	Gy. v.						
B.-Ujfalu >	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	5 58	Várad-Velence >	—	7 02	8 32	11 10	—	10 37	2 25	—	—	Sz. v.						
M.-Peterd >	—	3 —	—	1 —	—	6 15	Nagyvárad érk.	—	7 16	8 38	11 17	3 57	10 44	2 31	—	—	Sz. v.						
M.-Keresztes >	—	3 12	—	1 14	—	6 31	Nagyvárad ind.	—	2 22	8 43	11 36	4 10	11 04	2 38	—	—	Sz. v.						
Bors >	—	3 25	—	1 28	—	6 50	Püspöki >	—	2 36	8 52	11 47	—	11 14	—	—	—	Sz. v.						
Püspöki >	11 48	3 32	—	1 36	—	7 02	Bors >	—	2 47	—	11 54	—	11 22	—	—	—	Sz. v.						
Nagyvárad érk.	11 56	3 42	6 59	1 48	2 11	7 16	Mező-Keresztes >	—	3 12	—	12 05	—	11 37	—	—	—	Sz. v.						
Nagyvárad ind.	12 16	3 58	6 46	2 06	2 18	12 25	Mező-Peterd >	—	3 30	—	12 17	—	11 50	—	—	—	Sz. v.						
V.-Velece >	—	4 05	—	2 30	2 25	12 32	B.-Ujfalu >	—	4 07	9 23	12 29	4 50	12 05	3 18	—	—	Sz. v.						
F.-Vásárhely >	—	4 16	—	2 41	—	12 45	Sáp >	—	4 39	9 38	12 47	—	12 25	—	—	—	Sz. v.						
M.-Telegd >	12 48	4 38	7 15	3 03	2 50	1 12	Báránd >	—	5 01	—	1 01	—	12 41	—	—	—	Sz. v.						
Élesd >	1 02	4 56	7 28	3 21	3 04	1 37	P.-Ladány >	—	5 17	10 06	1 34	5 40	1 19	4 03	—	—	Sz. v.						
Rév >	1 26	5 20	7 50	3 45	3 26	2 10	Szajol >	—	—	11 21	3 08	6 59	3 04	5 19	—	—	Sz. v.						
Csucsá >	2 16	6 31	8 37	4 53	4 16	3 49	Szolnok >	—	—	11 44	3 35	7 32	3 37	5 39	—	—	Sz. v.						
B.-Hunyad >	2 49	7 16	9 08	5 32	4 52	4 48	Ujszász >	—	—	12 03	3 58	7 50	4 05	5 58	—	—	Sz. v.						
Jegenye >	3 15	7 49	9 33	6 01	—	5 34	Rákos >	—	—	1 37	6 03	9 28	6 52	7 38	—	—	Sz. v.						
Kolozsvár érk.	3 50	8 33	10 08	6 59	5 55	7 40	Budapest érk.	—	—	1 50	6 20	9 40	7 10	7 50	—	—	Sz. v.						